

Ansvar for forskningsetikk. Det norske systemet

Helene Ingierd. Årskonferansen for FEK 7. mars 2022

Plan

1. Om forvaltningen av forskningsetikk i Norge

- Etikk, personvern, juss
- Bred/snever forskningsetikk
- Nasjonalt/lokalt ansvar

2. Om De nasjonale forskningsetiske komiteene: Mål og prioriteringer i perioden 2021-2025

- Historisk riss
- Mål- og resultatstyring
- Strategi og prioriteringer de kommende årene
- Pågående prosjekter

Forskningsetikk, personvern, lovverk

Alarmerende lite forskning på tiltak mot smitte: — Vi aner virkelig ikke hva hvert enkelt tiltak bidrar med

Og løpet er nå kjørt for å få denne kunnskapen, sier fagdirektør i Folkehelseinstituttet og en professor ved Universitetet i Oslo.

Forskningsetikken er ikke en bremsekloss

— Nytteverdien av forskning som kan bidra til at koronatiltakene faktisk virker, vil kunne være stor. Men selv i en slik situasjon, kan det være gode grunner for å begrense forskning av hensyn til enkeltindivider.

Det var oppdeltsekkende da FHF-direktør Camilla Skuttenberg (på bildet) på tampen av 2021 VG uttalte at vi mangler kunnskap om virkningen av mange av koronasiltakene, mener Helene Ingstad, direktør i De nasjonale forskningsetiske komiteene. Bildet er tatt under Samarbeidskonferansen i Mønstershuset hos. Foto: Kjetil Østrem/Naugstadalen

Direktør i De nasjonale forskningsetiske komiteene Helene Ingstad

KOMMENTAR

Forskningsetikken gjør skade på det samfunnet den er ment å beskytte, skriver Tore Wig.

Ut mot «jussifisering» av etikken: — Gi forskere mer tillit

Forskerne Tore Wig fokus i forsknings

Er problemet forskningsetikken, forvaltningen eller lovreguleringen?

Debatten om «jussifisering» av forskningsetikken er viktig, men vi må ikke kaste barnet ut med badevannet.

Godt personvern gir forskningen tillit

— Sikt (tidligere NSD) er ikke en etisk instans, og heller ikke en instans som kan godkjenne, eller velge å ikke godkjenne et prosjekt.

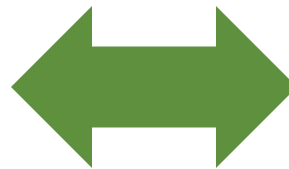
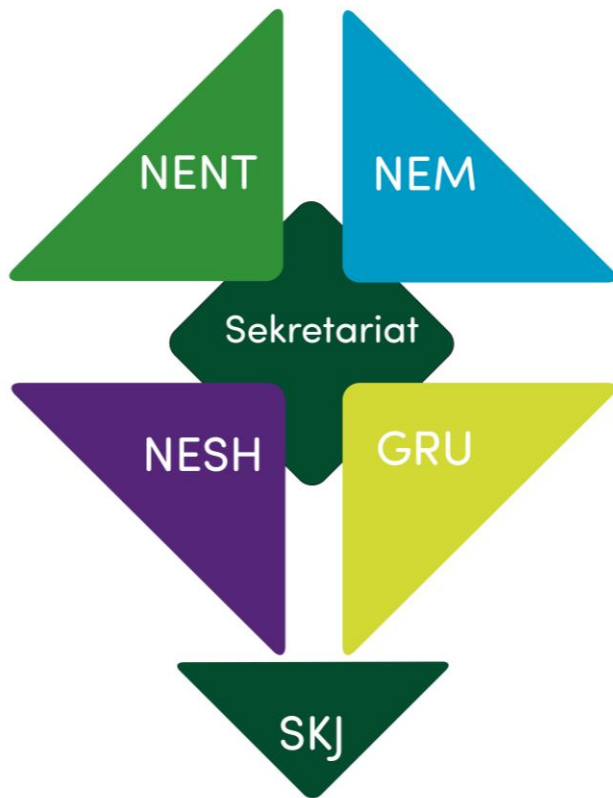
... Forskere må hele tiden gjøre forskningsprosjektene verdienne, og tenke i sårbarhet og forskningsinteraksjon og samarbeid, skriver sikt

Sekretariatsleder Vidar Enebak NESI

Hva er forskningsetikk?

- Normer som skal sikre kvalitet og pålitelighet
- Normer som gjelder relasjonen mellom forskere
- Normer som angår relasjonen til individer og grupper som berøres av forskning
- Normer som gjelder forskningens bruk og konsekvenser for samfunn og miljø

Forskningsetikk i Norge: Et delt ansvar

Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven)

Dato	LOV-2017-04-28-23
Departement	Kunnskapsdepartementet
Ikrafttredelse	01.05.2017
Endrer	LOV-2006-06-30-56
Kunngjort	28.04.2017
Rettet	07.09.2021 (faglige fotnoter fjernet)
Korttittel	Forskningsetikkloven

Jf. tidligere [lov 30 juni 2006 nr. 56](#).

§ 1. Formål

Loven skal bidra til at forskning i offentlig og privat regi skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer.

Enheten må startes på nytt fc

§ 4. Forskeres aktsomhetsplikt

Forskere skal opptre med aktsomhet for å sikre at all forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Dette gjelder også under forberedelser til forskning, rapportering av forskning og andre forskningsrelaterte aktiviteter.

§ 5. Krav til forskningsinstitusjoner

Forskningsinstitusjoner er offentlige eller private institusjoner som har forskning som en av sine hovedoppgaver.

Forskningsinstitusjoner skal sikre at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Institusjonen har ansvaret for:

- a. nødvendig opplæring av kandidater og ansatte i anerkjente forskningsetiske normer og
- b. at alle som utfører eller deltar i forskningen, er kjent med anerkjente forskningsetiske normer.

§ 6. Behandling av uredelighetssaker ved forskningsinstitusjoner

Forskningsinstitusjoner har ansvar for å behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. [Forvaltningsloven kapittel IV](#) og V gjelder for disse sakene.

Forskningsinstitusjoner skal ha et redelighetsutvalg. Utvalget skal ha nødvendig kompetanse i forskning, forskningsetikk og jus. Utvalget skal ha minst ett medlem som ikke er ansatt ved institusjonen.

38. Oppdragsgivere og finansierer

Oppdragsgivere og finansierer har et medansvar for at forskning de er involvert i, skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Strategisk tilpasning av prosjekter for å omgå forskningsetiske normer skal ikke forekomme.

Oppdragsgivere og finansierer som forvalter forskningsmidler og styrer forskningspolitiske prioriteringer, har betydelig innflytelse på organisering og initiering av forskning. De har innflytelse på forskere og forskningsinstitusjoner på prosjektnivå, og de har ofte makt til å påvirke hvordan forskningsprosjekter utformes og gjennomføres. Oppdragsgivere og finansierer har innflytelse på utformingen av forskningsetiske normer. Strategisk tilpasning av prosjekter for å omgå forskningsetiske normer skal ikke forekomme.

39. Samarbeidsprosjekter

Samarbeidspartnere har et medansvar for at forskning de er involvert i, skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Forskningsetikk må ivaretas i alle samarbeidsavtaler og samarbeidsformer.

Alle samarbeidspartnere som deltar i forskning, har et medansvar for at forskningsetikken ivaretas. Dette gjelder spesielt når eksterne aktører inngår som samarbeidspartnere i forskningsprosjektet samtidig som de bidrar med midler og/eller utøver makt. I alle samarbeidsavtaler og samarbeidsformer må forskningsetikk ivaretas.[35]

40. Brukermedvirkning

Forskningsetikk må ivaretas i alle former for brukermedvirkning.

Brukermedvirkning kan bidra til å styrke forskningens kvalitet og relevans, og det kan fremme demokratiske rettigheter og motvirke diskriminering. Det kan imidlertid også skape forskningsetiske utfordringer, for eksempel knyttet til konfidensialitet, habilitet og interessekonflikter.[36] Brukere, klienter og pårørende må ikke reduseres til symbol uten reell innflytelse.

Johs. Hjellbrekke, Helene Ingierd og Matthias Kaiser

**DISKUTABEL FORSKNINGSPRAKSIS:
holdninger og handlinger**

Johs. Hjellbrekke, Laura Drivdal, Helene Ingierd, Ole Bjørn Rekdal,
Heidi Skramstad, Ingrid S. Torp og Matthias Kaiser

ETIKK OG INTEGRITET I FORSKNING
– resultater fra en landsomfattende undersøkelse

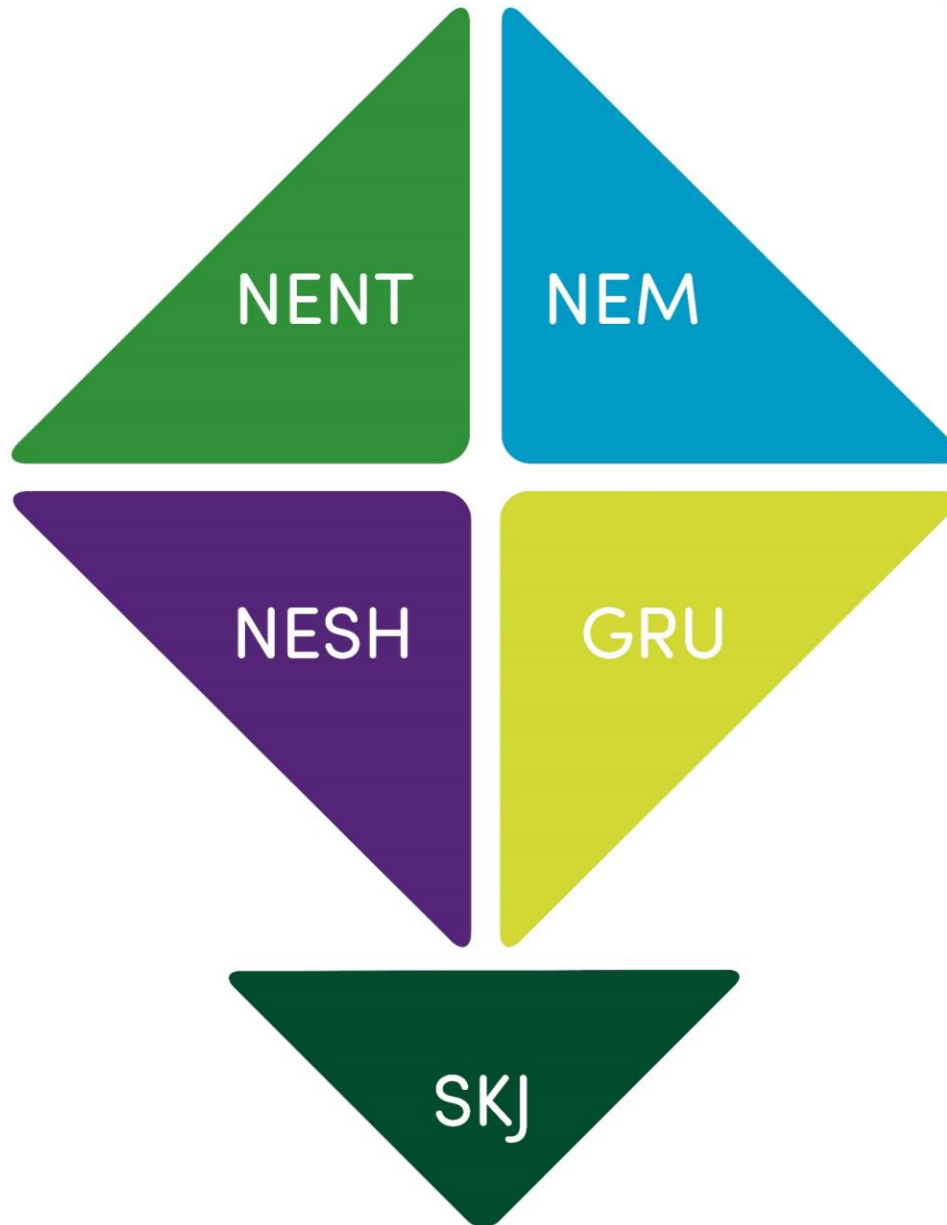
Laura Drivdal, Matthias Kaiser, Johs. Hjellbrekke, Ole Bjørn Rekdal,
Heidi Skramstad, Ingrid S. Torp, Helene Ingierd.

**FORSKNINGSINTEGRITET I KONTEKST:
Resultater fra en kvalitativ studie**

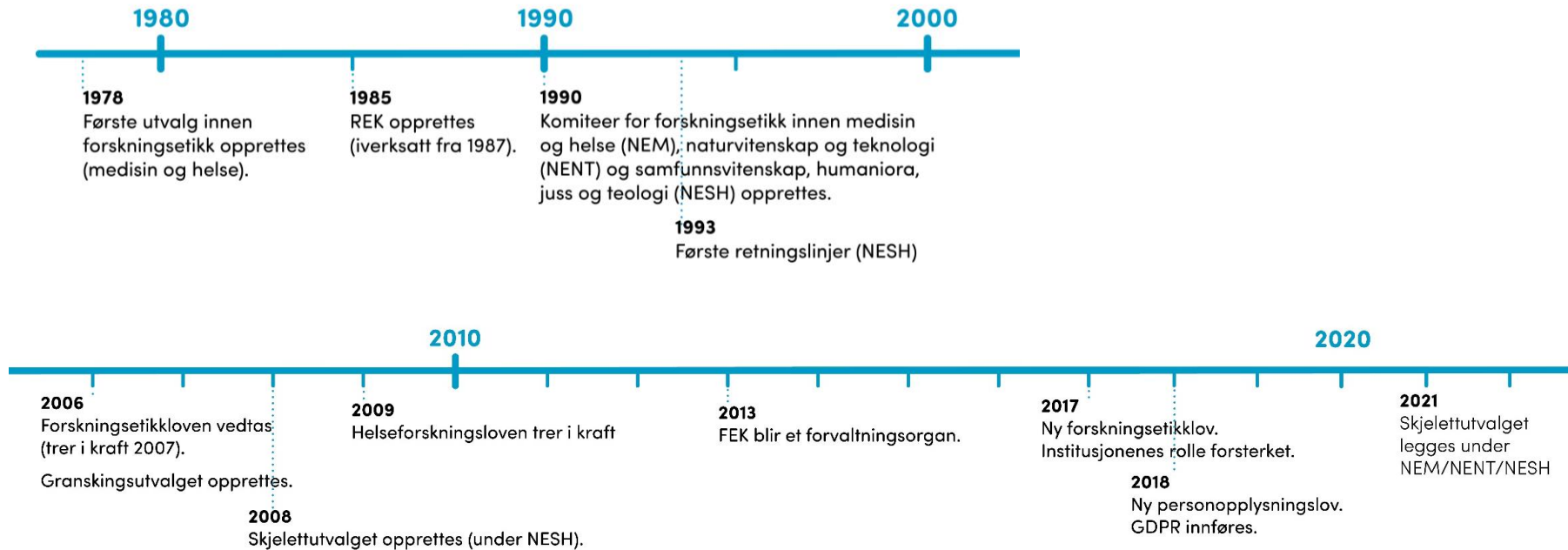
Etterkontroll av loven (2020)

- 1) Institusjonene har ikke etablert systemer som sikrer tilstrekkelig opplæring
- 2) Institusjonene har ikke gode nok systemer for å sikre at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget, behandlet og rapportert

FORSKNINGSETIKK I NORGE

Etisk god og ansvarlig forskning

Forskere og forskningsinstitusjoner fremmer etisk god og ansvarlig forskning

Andre aktører tar hensyn til forskningsetikk i sitt arbeid

Samfunnet har tillit til forskning

Faglig gode retningslinjer og ressurser

Forskningsetiske retningslinjer og veiledere

Nettsiden
Forskningsetikk.no

Magasinet Forskningsetikk

Bøker og rapporter

Velbegrunnede uttalelser og vedtak

Uttalelser

Høringssvar

Klagevedtak

Relevante møteplasser for erfaringsutveksling og debatt

Avholde møter i komiteer og utvalg

Gjennomføre konferanser, seminarer og åpne møter

Delta på relevante møteplasser nasjonalt og internasjonalt

Delta i det offentlige ordskiftet

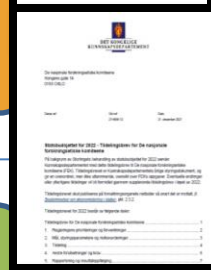
Profesjonell rådgivning og veiledning

Besvare henvendelser

Gi råd og veiledning

Opplæring

Undervisning

FEK Strategi 2021-2025

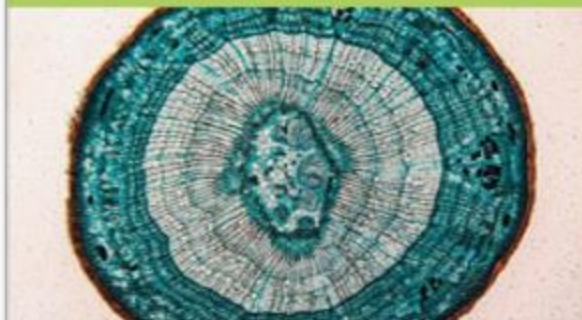

(1) Faglig gode retningslinjer og ressurser

Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora

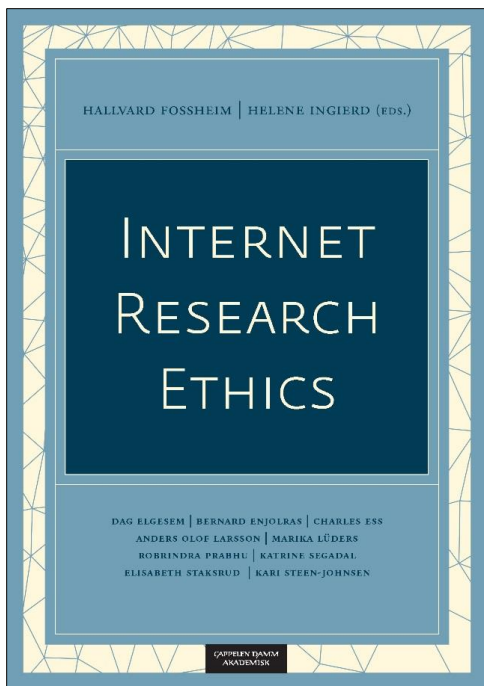
Forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi

Medisinsk og helsefaglig forskning i lav- og mellominntektsland

Forskningsetisk veileder

(2) Velbegrunnede uttalelser og vedtak

- Avgi hørings svar, uttalelser og vedtak

Til berørdede

og

NLA Høgskolen

NESH • Den nasjonale
forskningsetiske komité for
samfunnsvitenskap og humaniora

Kongens gate 14
0153 Oslo
Telefon 22 31 83 00

post@nesh.no
www.nesh.no

Org.nr. 909 148 003

Vår ref.: 2021/46 (jfr. 2020/168) Deres ref.:

Dato: 15.03.2021

Uttalelse om NLA Høgskolens ansvar for forskningsetikk

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) er et rådgivende organ som arbeider for å fremme god og etisk forsvarlig forskning. NESH er en del av forvaltningsorganet De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK), og medlemmene er oppnevnt av Kunnskapsdepartementet (KD) etter innstilling fra Forskningsrådet. Komiteen er faglig uavhengig og avgjør selv hvilke saker komiteen tar opp til behandling. En uttalelse fra NESH er rådgivende, som utgangspunkt for videre refleksjon og eventuelle endringer i praksis. Forskere og forskningsinstitusjoner har et selvstendig ansvar for å sikre at forskningen de utfører, er god og etisk forsvarlig.

NEM • Den nasjonale
forskningsetiske komité for
medisin og helsefag

Kongens gate 14
0153 Oslo
Telefon 22 31 83 00

post@forskningsetikk.no
www.forskningsetikk.no

Org.nr. 909 148 003

Nores ME- forening
ved generalsekretær og styreleder

ME-forening- Oslo og Akershus regionlag
ved advokat Olav Lægreid

Vår ref.: 2020/177

REKs ref.: 101699

Dato: 04.06.2021

En 3-dagers intervensjon for CFS/ME

Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag (NEM) viser til klage på vedtak fra REK midt datert 16.11.2020. REK tok ikke klagen til følge, og klagen ble overført NEM for videre behandling.

NEM behandlet klagen i to påfølgende møter, henholdsvis 16.03.2021 og 04.05.2021. Klagen ble behandlet med hjemmel i helseforskningsloven §10 (3), jfr. forskningsenkkelloven § 10 og forvaltningsloven §§ 28 og 34.

Kort om prosjektet

Opplysningene er hentet fra søknoten og prosjektbeskrivelsen.

(3) Relevante møteplasser for erfaringsutveksling og debatt

(4) Profesjonell rådgivning og veiledning

- Gi råd og veiledning
- Utvikle opplæringsressurser og tilby undervisning

Pågående prosjekter i FEK

(1) Oppdatering og videreutvikling av opplæringsressurser

(2) Veileder for behandling av uredelighetssaker og forskningsetiske saker

3) CO:RE

Takk for oppmerksomheten!

De nasjonale forskningsetiske komiteene
Kongens gate 14
0153 Oslo